

- G.H.J. van Alphen, *Inventarisatie sintels (breeuwplaatjes) uit opgravingen in 's-Hertogenbosch*, Intern Rapport Gemeentelijk Oudheidkundig Bodemonderzoek 's-Hertogenbosch, nr. 16 ('s-Hertogenbosch 1987, [met aanvullingen 1992]).
- 4 K. Vlierman, *Kleine bootjes en middeleeuws scheepshout met constructiedetails*, Scheepsarcheologie II, Flevobericht 404 (Lelystad 1996b).
- 5 Vlierman 1996b, 92-107.
- 6 Vlierman 1996b, 107-111; K. Vlierman, 'Scheepshout als oeverbeschoeiing uit een 13^e-eeuwse sloot aan de Postelstraat in 's-Hertogenbosch', in: H.W. Boekwijt en H.L. Janssen (red.), *Kroniek van bouwhistorisch en archeologisch onderzoek 's-Hertogenbosch nr. 1* ('s-Hertogenbosch 1988) 97-102.
- 7 J.M. Verhoeff, *De oude Nederlandse maten en gewichten* (Amsterdam 1983) 36, 57 en 69.
- 8 Vlierman 1996a, 58. Inmiddels is door jaarringonderzoek komen vast te staan, dat de typen A en B in het vermoedelijke herkomstgebied van dergelijke vaartuigen ook nog in de tweede helft van de 13e eeuw worden gebruikt. Dit bevestigt, dat de vorm van de sintelnagels na ca. 1200 buiten het Hanzegebied, in dit geval ten zuiden van Karlsruhe, niet verder in vorm evalueerde. (Vlierman 1996a, 52); A.F.L. van Holk, *Vier laat-middeleeuwse schepen uit Rotterdam*, BOOR-Rapport (in voorbereiding).
- 9 Stichting RING, A.E.M. Hanraets, schriftelijke rapportage (Amersfoort, juli en september 2000).
- 10 In Vlierman 1996a, 20-22, is het vermoeden uitgesproken, dat de sintelroeden (afgaande op de betekenis van deze benaming) in de 10e-13e eeuw van (halve wilgen)tenen waren gemaakt. 10e-eeuwse scheepshoutvondsten in Tiel in 1996 en nu ook het scheepshout uit 's-Hertogenbosch bevestigen dit. Een in 1996 in Oostelijk Flevoland opgegraven vrachtscheepje toonde aan, dat dit soms ook nog in de 16e eeuw het geval was.
- 11 Het jaarringonderzoek van deze palen is uitgevoerd door M.H. Vink (M.H. Vink, De datering van 20 monsters, afkomstig uit opgraving HTSS te 's-Hertogenbosch. Dendrochronologische rapportage, ongepubliceerd rapport z.j., z.pl. [september 2000, 31 pp.]).
- 12 R.T.J. Cappers, Rijksuniversiteit Groningen. Schriftelijke rapportage (Groningen, september 2000).
- 13 R.T.J. Cappers, E. Mook-Kamps, B.O. van Zanten en K. Vlierman, 'The analysis of caulking material in the study of shipbuilding technology', in: *Paleohistoria*, 39-40 (1997-1998) 577-590.
- 14 K. van Dort, C. Buter en P. van Wielink, *Veldgids mossen KNNV* (Utrecht 1998).
- 15 Stichting RING, A.E.M. Hanraets, schriftelijke rapportage (Amersfoort, juli 2000).
- 16 Eerder zijn in Rotterdam een groot deel van de bodem van een van fijnspar of larix gebouwde rivieraak gevonden uit de tweede helft van de 13e eeuw (Van Holk, in voorbereiding), en stukken scheepsplank van zilverspar van aakachtige vaartuigen uit de tweede helft van de 13e eeuw, gebruikt als onderdelen voor doodskisten in Hellevoetsluis (Zie A. Carmiggelt, T.A. Goossens en A.J. Guiran, *Een 13e eeuwse begraafplaats te Hellevoetsluis bij de uithof Oosthoek van de Vlaamse Cisterciënzerabdij Ter Doest*, BOORrapporten 47, Rotterdam 1999, 59-60) en een laat-12e-eeuws doodkistdeksel uit Schagen (K. Vlierman in: J. Dijkstra en J.E. Robb, *Archeologisch onderzoek op de Markt in Schagen* [ADC Rapport 18. Schagen-Markt. Provincie Noord-Holland], Bunschoten 2000, 18-19).

Stadspenning voor Kuijer

Bij gelegenheid van de officiële presentatie van zijn geschiedwerk *'s-Hertogenbosch. Stad in het hertogdom Brabant ca. 1185-1629* op 22 november jl. ontving auteur en oudstadsarchivaris P. Kuijer uit handen van loco-burgemeester F. van Beers de erepenning van de stad 's-Hertogenbosch. Kuijer plaatst zich hiermee in een rij van illustere voorgangers, aan wie eerder deze eervolle stedelijke onderscheiding te beurt viel. De 'eerepenning der stad' werd door de raad van de gemeente 's-Hertogenbosch in 1920 ingesteld. Besloten was hiertoe over te gaan vanwege het ontbreken van een dergelijk onderscheidingsteken en omdat de toenmalige directeur van de Koninklijke School, Huib Luns, belangeloos zijn diensten had aangeboden. Zijn ontwerp bestaat uit een afbeelding van een stadsmuur met drie poorten, verwijzende naar de vestingstad 's-Hertogenbosch. In het midden een ruiter te paard met valk en honden, voorstellende hertog Hendrik I, stichter van de stad. Uit het bos achter hem rijzen de Sint-Janskathedraal en het stadhuis als belangrijke monumenten op. Op de voorgrond is het wapen van de stad afgebeeld.

Redactie